

የተመረጡ ፍርዶች

ዳኞች፡- ተሸገር ገ/ሥላሴ
ሙስጠፋ አህመድ
ተፈሪ ገበየሁ
ሸምሱ ሲርጋጋ
አብረሃ መሰለ

አመልካች፡- አቶ ነጂብ አደም አቡበክር - ጠበቃ ጌቱ ሶሬሳ - ቀረቡ

ተጠሪ፡- የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ዐቃቤ ሕግ - ነስሪያ ሡልጣን - ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ አመልካች የሰበር አቤቱታ ያቀረቡት ተጠሪ ያቀረበባቸውን ሁለት የወንጀል ክሶች የተመለከተው የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በሁለቱም ክሶች ጥፋተኛ በማለት በመዝገብ ቁጥር 179576 በ14/02/2006 ዓ.ም. እና በ22/02/2006 ዓ.ም የሰጠባቸው እና በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 143236 በ08/07/2006 ዓ.ም በፍርድ የጸናው የጥፋተኝነት እና የቅጣት ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል በማለት ነው፡፡

ተጠሪ 1ኛ ተከላሽ በነበሩት በአሁኑ አመልካች እና የተጠሪ ተቋም ሰራተኛ በነበሩት የስር 2ኛ ተከላሽ አቶ ስዩም በላቸው ላይ በ15/03/2004 ዓ.ም አሻሽሎ ያቀረበው ክስ ይዘት ባጭሩ፡- በአንደኛ ክስ ተከላሾቹ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ. የወንጀል ሕግ አንቀጽ 32 (1) (ሀ) እና በጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 622/2001 አንቀጽ 95 (1) (ሐ) ስር የተደነገገውን በሙተላለፍ 1ኛ ተከላሽ ረዳት የጉምሩክ አስተላላፊ፣ 2ኛ ተከላሽ ደግሞ የጉምሩክ መጋዘን ቁጥር 8 በመቅረብ እና የዚህ መጋዘን ሰራተኛ የነበረው 2ኛ ተከላሽም በዚህ ድርጊት በሙተላለፍ በግል ተባብሮ ለትውልድ ምስክር አስመጭነት በመጋዘኑ ውስጥ የነበረውን ኮንቴይነር ቁልፍ ገንጥለው ቀረጥና ታክስን ጨምሮ የዋጋ ግምታቸው ብር 54,733.07 የሆነ ሁለት ቴሌቭዥኖችን የወሰዱ በመሆኑ አግባብ ካለው የባለስልጣኑ ሹም ፈቃድ ሳያገኙ እሸጎችን የመፍታት እና ምልክቶችን የማንሳት ወንጀል አድርገዋል፤ በሁለተኛ ክስ ተከላሾቹ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ. የወንጀል ሕግ አንቀጽ 32 (1) (ሀ) እና አድርገዋል፤ በሁለተኛ ክስ ተከላሾቹ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ. የወንጀል ሕግ አንቀጽ 32 (1) (ሀ) እና በጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 622/2001 አንቀጽ 94 (1) የተደነገገውን በሙተላለፍ የባለስልጣኑን ሰነዶች እና መለያዎች ወደ ሀሰት የመለወጥ ወንጀል አድርገዋል የሚል ነው፡፡

አመልካቹ ያቀረቡት መቃወሚያ ውድቅ ተደርጎ የእምነት ክህደት ቃል ሲጠየቁ ወንጀሉን አላደረገሁም በማለታቸው ፍርድ ቤቱ የግል ተባብሮ መጠየቅ በተጠሪው በኩል የተቆጠሩትን ስምንት ምስክሮች ከሰማ እና የተጠሪውን የሰነድ ማስረጃ ከመረመረ በኋላ አመልካቹ እንዲከላከሉ በሰጠው ብይን መሰረት ከስር 2ኛ ተከላሽ ጋር በመሆን ሦስት የመከላከያ ምስክሮችን አቅርበው ያሰሙ ከመሆኑም በላይ የተለያዩ ሰነዶችንም በመከላከያ

ማስረጃነት አቅርቦዋል። ፍርድ ቤቱም አመልካቹ ባሰማቸው ምስክሮች እና ባቀረቧቸው ሰነዶች በተጠሪ ማስረጃ የተመሰከረባቸውን ማስረጃ ማስተባበል አለመቻላቸውን ገልጾ በሁለቱም ክሶች በተጠቀሱባቸው ድንጋጌዎች ስር የጥፋተኝነት ውሳኔ ከሰጠባቸው በኋላ የግራ ቀኙን የቅጣት አስተያየት ተቀብሎ ወንጀሎቹ በተሸሻለው የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ደረጃ ያልወጣላቸው መሆኑን ገልጾ በሁለቱም ክሶች ወንጀሉን በዝቅተኛ ደረጃ መደቦ ለእያንዳንዱ ወንጀል መነሻ የሆኑን ገልጾ በሁለቱም ክሶች ወንጀሉን በዝቅተኛ ደረጃ መደቦ ለእያንዳንዱ ወንጀል መነሻ አድርጎ በመያዝ፣ ይህ የቅጣት መጠን የሚወድቀው በአባሪ አንድ በአርከን 29 ስር መሆኑን በመግለፅ፣ ወንጀሉ የተደረገው በግብረአበርነት መሆኑን በምክንያትነት ይዞ በወንጀል ሕጉ አንቀጽ 84 (1) (መ) መሰረት ቅጣቱን በአንድ ማክበጃ ወደ እርከን 30 ከፍ በማድረግ እና ቀጥሎም የቀድሞ ፀባይ መልካምነትን እና የቤተሰብ አስተዳዳሪነትን በሁለት የማቅለያ ምክንያትነት ተቀብሎ ቅጣቱን ወደ እርከን 28 ዝቅ በማድረግ እና ለሁለት የማቅለያ ምክንያትነት ተቀብሎ ቅጣቱን ወደ እርከን 28 ዝቅ በማድረግ እና ለሁለቱ ወንጀሎች የተቀመጠውን መነሻ መቀጮ እንደቅደም ተከተላቸው ብር 5,000 እና ብር 10,000 ደምሮ ተከላሾቹ እያንዳንዳቸው በዘጠኝ ዓመት ጽኑ እስራት እና በብር 15,000 (አስራ አምስት ሺ) መቀጮ እንዲቀጡ ውሳኔ ሰጥቷል።

በዚህ ውሳኔ ቀር በመሰኘት ሁለቱ ተከላሾች በተለያዩ መዝገቦች ያቀረቡትን ይግባኝ አጣምሮ የተመለከተው የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የግራ ቀኙን ክርክር ከሰማ በኋላ በስር 2ኛ ተከላሽ ላይ በ2ኛ ክስ ተሰጥቶ የነበረውን የጥፋተኝነት እና የቅጣት ውሳኔ በመሻር እና በብር ሁለት ሺ መቀጮ እንዲቀጡ ሲወሰን የአሁኑን አመልካች ይግባኝ ግን ሙሉ በሙሉ ውድቅ አድርጎ የስር ፍርድ ቤት ውሳኔን በማጽናት ውሳኔ ሰጥቷል። የስር 2ኛ ተከላሽ በይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ውሳኔ ላይ ያቀረቡት አቤቱታ በሰበር አጣሪ ችሎት በመዘገብ ቁጥር 101241 በ25/10/2006 ዓ.ም በተሰጠ ትዕዛዝ ውድቅ የተደረገ መሆኑንም መዝገቡን አስቀርቦን ተመልክተናል።

አመልካች ለዚህ ችሎት አቤቱታ ተመርምሮ በዚህ ጉዳይ አመልካች በ1ኛው ክስ ስር ጥፋተኛ መባላቸው እንደተጠበቀ ሆኖ 2ኛውን ክስ በተመለከተ ግን ድርጊቱን መፈጸሙ ግምት የሚያስወስድ ነው የመባሉን አግባብነት ተጠሪው ባለበት ለማጣራት ይቻላል ዘንድ ጉዳዩ ለሰበር ክርክር እንዲቀርብ በመደረጉ ግራ ቀኙ የጽሁፍ ክርክር ተለዋውጠዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ እና የክርክሩ ይዘት ከላይ የተመለከተው ሲሆን እኛም፡-

1. አመልካቹ በሁለቱም የወንጀል ክሶች ጥፋተኛ የተባሉት ነው ወይስ አይደለም
2. ቅጣቱ ሊሻሻል ይገባል ወይስ አይገባም

የሚሉትን ነጥቦች መሰረት በማድረግ ጉዳዩን መርምረናል።

የመጀመሪያውን ነጥብ በተመለከተ አመልካቹ ወንጀሎችን አላደረኩም በማለት የተከራከሩ ቢሆንም ተጠሪው ያቀረበው የሰው እና የሰነድ ማስረጃ አጠቃላይ ይዘት ሲታይ አመልካቹ ረዳት የጉምሩክ አስተላላጪ ሆነው ይሰሩ የነበረ መሆኑን፣ በስራው ደንብ መሰረት እሽጎች ተከፍተው ናሙና ሊወሰድ የሚችለው ባለዕቃውን፣ የጉምሩክ ሹምን እና የመጋዘን ኃላፊውን ጨምሮ አግባብነት ያላቸው አካላት በተገኙበት መሆኑን፣ አመልካች ሀሰተኛ የናሙና መጠየቂያ ቅጽ ይዘው በመቅረብ እና ከስር 2ኛ ተከላሽ ጋር በመተባበር ለናሙና ነው በሚል

እሽጉን ከፍተው ሁለት ቴሌቭዥኖችን የወሰዱት ከእርሳቸው እና ከመጋዘን ጠባቂው ውጪ ሌላ ሰው ባልተገኘበት መሆኑን፤ በግል ተበዳይ ጋር የነበራቸውን ግንኙነት ያቋረጡ መሆኑን እና መሰል ፍሬ ነገሮችን የሚያረጋግጥ ሲሆን ከተሰሙት የተጠሪ ምስክሮች መካከል በተጠሪ ተቋም መጋዘን የገቢ እና የወጪ ዕቃዎች መዘጋቢ መሆናቸውን የገለፁት 8ኛው ምስክር አመልካቹ ሰነዱን በማቅረብ የስር 2ኛ ተከላሽ ከሚጠብቁት መጋዘን ቴሌቭዥኖቹን ይዘው ሲወጡ ማየታቸውን በሚረጋገጥ የመሰከሩ መሆኑን የመዘገቡ ግልባጭ ያመለክታል።

አመልካቹ ወንጀሎቹን አለማድረግን ያስረዳኛል በማለት ያቀረቡት የሰው እና የሰነድ ማስረጃ የተጠሪን ማስረጃ ሊያስተባብል ያልቻለ ስለመሆኑ ፍሬ ነገርን የማጣራት እና ማስረጃን የመመዘን ስልጣን የተሰጣቸው ሁለቱ የስር ፍርድ ቤቶች የተስማሙበት ጉዳይ ሲሆን በ1ኛ ክስ የተሰጠባቸውን የጥፋተኝነት ውሳኔ አስመልክቶ አመልካቹ ያቀረቡት የአቤቱታ ነጥብ በአጣሪው ችሎትም ቢሆን ተቀባይነት ያላገኘ መሆኑን ከማስቀረቢያ ጭብጡ ይዘት መገንዘብ ይቻላል። 2ኛውን ክስ በተመለከተ አመልካች ድርጊቱን መፈፀሙ ግምት የሚያስወስድ ነው የመባሉን አግባብነት ለማጣራት በሚል በአጣሪው ችሎት የተያዘውን ነጥብ ነጥብ በተመለከተ በመሰረቱ ይህ አነጋገር የተገለፀው በይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ውሳኔ ላይ ሲሆን የተገለፀውም የአሁኑን አመልካች በሚመለከት ሳይሆን የስር 2ኛ ተከላሽን በሚመለከት ሆኖ ከድርጊቱ አጠቃላይ አፈፃፀም አንፃር 2ኛ ተከላሽ በ1ኛው ክስ በተመለከተው ወንጀል ከአሁኑ አመልካች ጋር ወንጀሉን በመተባበር ያደረገው ስለመሆኑ ግምት የሚወስድበት ነው ተብሎ ነው። በሌላ በኩል አመልካች ቴሌቭዥኖቹን ክስር 2ኛ ተከላሽ ጋር መሆኑን እሽጉን ከፍቶ የወሰደው ሀሰተኛ የሆነ የናሙና መጠየቂያ ፎርም ለተጠሪ 8ኛ ምስክር በማቅረብ ስለመሆኑ በማስረጃ ተረጋግጧል። ይህ በሁለተኛ ክስ የተመለከተው የባለስልጣኑ ሰነዶችን ወደ ሀሰት የመለወጥ ተግባር ራሱን ችሎ በአዋጁ በወንጀልነት የተደነገገ በመሆኑ በማስረጃ በተረጋገጠው መሰረት አመልካቹ በ2ኛው ክስ ጭምር ጥፋተኛ መባሉን የሚነቅፍ ሆኖ አላገኘውም። ከይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ውሳኔ በግልፅ መገንዘብ እንደሚቻለው የስር 2ኛ ተከላሽ ከ2ኛው ክስ በነፃ እንዲሰናበቱ የተደረገው የሰነዱን ሀሰተኝነት ያውቁ የነበረ ወይም ማወቅ ይገባቸው የነበረ ስለመሆኑ አልተረጋገጠም በሚል እንጂ የሰነዱ ሀሰተኝነት ጉዳይ ጥያቄ የሚያስነሳ ሆኖ አይደለም። በመሆኑም አመልካቹን በሁለቱም ወንጀሎች ጥፋተኛ በማድረግ የተሰጠው ውሳኔ የሚነቀፍበት ሕጋዊ ምክንያት አላገኘንም።

ሁለተኛውን ነጥብ በተመለከተ አመልካች ጥፋተኛ የተባሉት በጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 622/2001 ድንጋጌዎች ሲሆን ጉዳዩ በስር የመጀመሪያ ደረጃ እና ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤቶች ውሳኔ ካገኘ በኋላ በዚህ የሰበር ደረጃ በክርክር ላይ ባለበት ሂደት አመልካቹ ጥፋተኛ ተብለውበት የነበረው የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 622/2001 ከ30/03/2007 ዓ.ም ጀምሮ ተሸሮ በጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2006 ተተክቷል። አመልካች የተከሰሱባቸው ድርጊቶች በአዲሱ አዋጅም ቢሆን እንደቅደም ተከተላቸው በአንቀጽ 170 (1) እና በአንቀጽ 167 (1) ስር በወንጀልነት ተደንግገዋል። ለ2ኛው ክስ በቀድሞው ሆነ በአዲሱ ሕግ የተደነገገው የእስራት ቅጣት መጠን ተመሳሳይ ሲሆን በ1ኛው ክስ በቀድሞው ሕግ በአንቀጽ 95 (1) (ሐ) ስር ከሰባት ዓመት እስከ አስር ዓመት ጽኑ እስራት ሊደርስ ይችላል የነበረው የቅጣት መጠን ግን በአዲሱ ሕግ ከአምስት ዓመት ወደማያንስ እና ከአስር ዓመት ወደማይበልጥ ጽኑ እስራት ዝቅ የተደረገ መሆኑን ተገንዝበናል።

በአንድ በኩል አዲሱ የወንጀል ሕግ እንዲሆን ከተደረገ በኋላ አድራጊው ሕገ ከመጽናቱ በፊት ላይደረገው ወንጀል ሲፈረድበት ወንጀሉን በፈጸመበት ጊዜ በስራ ላይ ከነበረው ሕግ ይልቅ አዲሱ ሕግ ቅጣትን የሚያቀልሉት በሆነ ጊዜ ተፈጻሚ መደረግ የሚገባው በአዲሱ የወንጀል ሕግ የተመለከተው ቅጣት ስለመሆኑ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ. የወንጀል ሕግ ጠቅላላ ክፍል በአንቀፅ 6 ተደንግጎ የሚገኝ ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ በሌሎች ሕጎች የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ አዋጅ ቁጥር 859/2006 ከፀናበት ቀን በፊት የተጀመሩ ጉዳዮች ፍጻሜ የሚያገኙት በነበረው ሕግ መሰረት ስለሆነም በአዋጅ ቁጥር 859/2006 አንቀጽ 182 ስር ተደንግጎ ይገኛል። በመሰረቱ ድርጊቱ ከተፈጸመ በኋላ የወጣ ሕግ ለተከላኸ ወይም ለተቀጣው ሰው ጠቃሚ ሆኖ በተገኘ ጊዜ ተፈጻሚነት ሊኖረው የሚገባው ድርጊቱ ከተፈፀመ በኋላ የወጣው ሕግ ስለመሆኑ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ሕገ መንግስት አንቀጽ 22 (2) ስር የተደነገገ ከመሆኑም በላይ አዋጅ ቁጥር 859/2006 ከፀናበት ቀን በፊት የተጀመሩ ጉዳዮች ፍጻሜ የሚያገኙት በነበረው ሕግ መሰረት ስለመሆኑ በአዋጁ አንቀጽ 182 ስር የተመለከተው ድንጋጌ ተፈጻሚነት ሊኖረው የሚገባው ክርክር ስላስነሳው ጉዳይ በሌሎች ሕጎች የተመለከቱትን ድንጋጌዎች በማይነካ ሁኔታ ስለመሆኑ ከላይ ከተጠቀሰው የአዋጁ አንቀጽ 182 ድንጋጌ አነጋገር መገንዘብ የሚቻል በመሆኑ በተያዘው ጉዳይ በአዋጅ አንቀጽ 182 የተመለከተው ድንጋጌ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ. የወንጀል ሕግ ጠቅላላ ክፍል በአንቀጽ 6 ስር የተመለከተውን ድንጋጌ ተፈጻሚነት የማያስቀር መሆኑን ተገንዝበናል። በመሆኑም በ1ኛው ክስ በአመልካቹ ላይ ለሚጣለው ቅጣት መሰረት ተደርጎ መያዝ የሚገባው በአዲሱ የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2006 በአንቀፅ 170 (1) ስር የተመለከተው የቅጣት መጠን ሆኖ ተገኝቷል።

በሌላ በኩል አመልካቹ ወንጀሎቹን ያደረጉት በ17/08/2003 ዓ.ም ሲሆን የጥፋተኝነት እና የቅጣት ውሳኔ የተሰጠባቸው ደግሞ እንደቅደም ተከተሉ በ14/02/2006 ዓ.ም እና በ22/02/2006 ዓ.ም ነው። ይህንኑ ጊዜ መሰረት በማድረግ በስር ፍርድ ቤቶች ቅጣቱ የተሰላውም ከጥቅምት 1 ቀን 2006 ዓ.ም ጀምሮ በስራ ላይ በዋለው የተሻሻለው የቅጣት አወሳሰን መመሪያ መሰረት በማድረግ ነው። የጥፋተኝነት እና የቅጣት ውሳኔ በተሰጠበት ጊዜ በስራ ላይ ከነበረው የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 2/2006 ይልቅ ለተከላኸ ወገን ቅጣቱን የሚያቀለው ወንጀሉ በተደረገበት ጊዜ በስራ ላይ የነበረው የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 2/2006 ይልቅ ለተከላኸ ወገን ቅጣቱን የሚያቀለው ወንጀሉ በተደረገበት ጊዜ በስራ ላይ የነበረው የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 1/2002 ከሆነ ለቅጣቱ አወሳሰን መሰረት ተደርጎ መያዝ የሚገባው ይኸው መመሪያ ስለመሆኑ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት በመዝገብ ቁጥር 95440 እና በሌሎችም መዝገቦች በሰጠው አስገዳጅ የሕግ ትርጉም መሰረት ለቅጣቱ አወሳሰን መሰረት ተደርጎ መያዝ የሚገባው የቀድሞው መመሪያ መሆኑን መነሻ ቅጣት የአስር ዓመት ጽኑ እስራት ሲሆን ይህም በአባሪ አንድ በእርከን 27 ስር የሚወድቅ ነው። ይህ የቅጣት መጠን በስር ፍርድ ቤት ተቀባይነት ባገኘው አንድ የማክበጃ ምክንያት ወደ እርከን 28 ከፍ ከተደረገ በኋላ በተመሳሳይ ሁኔታ በስር ፍርድ ቤት ተቀባይነት ባገኘው አንድ የማክበጃ ምክንያት ወደ እርከን 28 ከፍ ከተደረገ በኋላ በተመሳሳይ ሁኔታ በስር ፍርድ ቤት ተቀባይነት ባገኙት ሁለት የማቅለያ ምክንያቶች ወደ እርከን 24 ዝቅ የሚደረግ በመሆኑ በአመልካቹ ላይ ለሚጣለው ቅጣት መነሻ ተደርጎ መያዝ የሚገባው በእርከን 24 ስር የተመለከተው የቅጣት ፍርድ ስልጣን ነው። በተመሳሳይ ምክንያት በመቀጮው መጠን ላይም ተገቢው ማሻሻያ ሊያረጋግጡት የሚገባ መሆኑን ተገንዝበናል።

ሲጠቃለል በአመልካቹ ላይ በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጠው የጥፋተኝነት ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ነው ለማለት የሚቻል ባይሆንም ከላይ በተጠቀሱት ምክንያቶች በአመልካቹ ላይ ተጥሎ የነበረው የቅጣት መጠን ሊሻሻል የሚገባው ሆኖ በመገኘቱ የሚከተለው ውሳኔ ተሰጥቷል።

ው ሳ ኔ

1. በአመልካቹ ላይ በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በሁለቱም ክሶች በመዝገብ ቁጥር 179576 በ14/02/2006 ዓ.ም ተሰጥቶ በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 143236 በ08/07/2006 ዓ.ም በፍርድ የጸናው የጥፋተኝነት ውሳኔ በወንጀለኛ መቅጫ ስነ ስርዓት ሕግ ቁጥር 195 (2) (ለ) (2) መሰረት ፀንቷል።
2. በአመልካቹ ላይ በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በሁለቱ ክሶች በመዝገብ ቁጥር 179576 በ22/02/2006 ዓ.ም ተሰጥቶ በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 143236 በ08/07/2006 ዓ.ም በፍርድ የፀናውን የዘጠኝ ዓመት ጽኑ እስራት የብር አስራ አምስት ሺ መቀጮ የቅጣት ውሳኔ በወንጀለኛ መቅጫ ስነ ስርዓት ሕግ ቁጥር 195 (2) (ለ) (2) መሰረት በማሻሻል አመልካቹ በዚህ ጉዳይ የታሰሩበት ጊዜ ሁሉ ታስቦላቸው በሰባት ዓመት ጽኑ እስራት እና በብር ስምንት ሺ መቀጮ እንዲቀጡ ወስነናል።
3. በተሸሻለው የጽኑ እስራት ቅጣት ውሳኔ መሰረት እንዲያስፈጽም የዚህ ውሳኔ ግልባጭ ከመሸኛ ትዕዛዝ ጋር አመልካቹ ለሚገኙበት የአዲስ አበባ ማረሚያ ቤት ይላክ። ለአመልቹም በዚያው በኩል ይድረስ።
4. እንዲያውቁት የዚህ ውሳኔ ግልባጭ ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት እና ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይላክ።
5. ውሳኔ ያገኘ ስለሆነ መዝገቡ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ዳኞች፡- አልማው ወሌ
ዓሊ መሐመድ
ተክሊት ይመሰል
እንዳሻው አዳነ
ቀነዓ ቂጣታ

አመልካች ፡- መ/ርት ሙሉነሽ መለሰ ወኪል ገ/አምላክ አበጋዝ ቀረቡ

ተጠሪ፡- ወሊያ አጠቃላይ 1ኛ ደረጃ ት/ቤት የቀረበ የለም

መዘገቡ ተመርምሮ የሚከተለውን ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍርድ

ጉዳዩ የአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ ክርክርን የሚመለከት ሲሆን ክርክሩ የተጀመረው የአሁኑ አመልካች በአሁኑ ተጠሪ ላይ በአ/ብ/ክ/መንግስት ጎንደር ከተማ ወረዳ ፍ/ቤት በመሰረቱት ክስ መነሻነት ነው። የክሱ ፍሬ ነገርም ባጭሩ በአመልካች ድርጅት ውስጥ በመምህራነት የሥራ መደብ ላይ ከ2004 ዓ/ም እስከ 2007 ተቀጥረው ስራቸውን ሲሰሩ እንደረበር፣ በስራቸው ላይ እያሉ ነፍሰጡር የነበሩ ቢሆንም የቅድመ ወሊድ ፈቃድ ሳይወስዱ በመውለዳቸው በህጉ የተጠበቀላቸውን የድህረ ወሊድ ፈቃድ በመጠቀም ላይ እያሉ ያልተጠቀሙበትን የቅድመ ወሊድ ጊዜ በድህረ ወሊድ በመጠቀም ወደ ስራቸው ሲመለስ ተጠሪ አመልካች ከሰራ ተሰናብተሻል ያላቸው መሆኑንና ይህም ከህጉ ይዘትና መንፈስ ውጭ መሆኑን ጠቅሰው የተጠሪ እርምጃ ህገ ወጥ ነው ተብሎ የተለያዩ ክፍያዎችን እንዲከፈላቸው ዳኝነት መጠየቃቸውን የሚያሳይ ነው። የአሁኑ ተጠሪም ቀርቦ በሰጠው መልስ አመልካች በራሳቸው ጊዜ ያልተጠቀሙበትን የቅድመ ወሊድ ፈቃድ ለድህረ ወሊድ መጠቀማቸው ህጋዊ ያለመሆኑና ህጋዊ ፈቃድ ሳይኖር ከሰራ ገበታቸው በመቅረታቸው መሰናበታቸው ህጋዊ ነው በማለት ተከራክሯል።

ፍ/ቤቱም የግራ ቀኝን ክርክርና ማሰረጃ መርምሮ አመልካች የቅድመ ወሊድ ፈቃድ ሳይጠቀሙ በድህረ ወሊድ ጊዜ መጠቀማቸውና ከሰራ መቅረታቸው ህጋዊ አይደለም በማለት ስንበቱ ህጋዊ ነው በማለት በዚህ ረገድ የተጠየቁትን የአመልካች ክፍያዎችን ውድቅ አድርጎ ከህዳር 01 ቀን እስከ ከህዳር 12 ቀን 2007 ዓ/ም ድረስ ያለውን ውዝፍ ደመወዝ ብቻ ይከፈላት ሲል ወስኗል። አመልካችም በውሳኔው ቅር በመሰኘት ቅሬታውን ለሰሜን ጎንደር መስተዳደር ዞን ፍ/ቤትና ቀጥሎም ለክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት ያቀረበ ቢሆንም በሁለቱም ተቀባይነት አላገኘም።

አሁን የቀረበው የሰበር አቤቱታ ክፍ ሲል በተገለጸው መልኩ የተሰጡትን ውሳኔዎች በመቃወም ለማሰቀየር ሲሆን ይዘቱም ባጭሩ የበታች ፍርድ ቤቶች አመልካች በቅድመ ወሊድ ጊዜ ያልተጠቀሙበት የአንድ ወር የአረፍት ጊዜ በድህረ ወሊድ ጊዜ ከሚሰጠው ሁለት ወር የአረፍት ጊዜ ጋር መጠቀም አትችልም በማት የሰጡት ውሳኔ የህጉን መንፈስና ይዘት ያላገናዘበ ከመሆኑም በላይ አንድ ሴት ከወለደች በኋላ ከአራት ወራት በፊት ከስራ

መሰናበት የለባትም ተብሎ በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 87/4/ስር የተመለከተውን ድንጋጌ ያላገናዘበ እንዲሁም በሌሎች የመንግስት ሰራተኞች ህግጋት የተመለከተውን የመብት ጥበቃና የህግ አተረጓጎም ያልተከተለ ነው በማለት መከራከራቸውን የሚያሳይ ነው።

አቤቱታውም ተመርምሮ የስር ፍርድ ቤቶች በጉዳዩ ላይ የህግ ትርጉም ተገቢ መሆን ያለመሆኑን ለመመርመር ሲባል መዝገቡ ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ ተደርጎ ተጠሪም ቀርበው መልስ ሊሰጡ ስላልቻሉ መብታቸው ታልፏል።

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለመልኩ ከላይ የተገለጸው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታ መነሻ ከሆነው ውሳኔና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ ጉዳዩ ለሰበር ችሎት ሲቀርብ ተይዞ ከነበረው ጭብጥ አንጻር በሚከተለው መልኩ መርምረናል።

በመሰረቱ የአሰሪና ሰራተኛ ህጉ በአንድ በኩል ሰራተኛው ያለአግባቡ ከስራ እንዳይፈናቀል ጥበቃ የሚያደርግ ሲሆን በሌላ በኩል የኢንዱስትሪ ሰላም በመፍጠር የምርትና ምርታማነት እድገቱ እንዲጨምር ዋስትና ሲጨምር እንደሆነ የሚታወቅ ነው። ይህንኑ መሰረታዊ ሐሳብ መነሻ ባደረገ መልኩ ብሎም የኢንዱስትሪ ሰላምን ከመጠበቅ አኳያ አንድ ሰራተኛ በአዋጅ ቁ/377/96 አንቀጽ 27 ንዑስ አንቀጽ 1 ከፊደል “ሀ” እስከ “በ” ባሉት ስር የተዘረዘሩትን ጥፋት ፈጽሞ ከተገኘ አሰሪው ያለቅድሚያ ማስጠንቀቂያ የስራ ውሉን ማቋረጥ እንደሚችል መደንገጉን ከህጉ አጠቃላይ ድንጋጌዎች ከአንቀጽ 87/6/ ድንጋጌ የምንረዳው ጉዳይ ነው።

እንዲሁም ህጉ ለተለዩ የሰራተኛ ክፍሎች የተለዩ ጥበቃ የሚያደርግባቸው ምክንያቶች መኖራቸውን ህጉ ያሳያል። ህጉ በአዋጅ አንቀጽ 14፣ ከአንቀጽ 87 እስከ 88 ድረስ ባሉት ድንጋጌዎች በተለየ መልኩ ድንጋጌዎች ከአስቀመጣቸው ሰራተኞችን መካከል ሴት ሰራተኞች የሚገኙ ሲሆን እነዚህ ድንጋጌዎች በአንድ በኩል ሁሉምን ሴት ሰራተኞችን፣ በሌላ በኩል ደግሞ በተለየ ሁኔታ ውስጥ የሚገኙ ሴት ሰራተኞችን የሚመለከቱ ናቸው። እርግዝናና ወሊድ ደግሞ ሴቶችን በተለያዩ ሁኔታ ውስጥ እንዲገኙ የሚያደርጉ ሁኔታዎች በመሆናቸው በእነዚህ ሁኔታዎች ውስጥ የሚገኙ ሴቶች ህጉ ልዩ ጥበቃ ያደርግላቸዋል። ወሊድን በተመለከተ ህጉ ለሴቶች የሚያደርገው ልዩ ጥበቃ የቅድመ ወሊድና የድህረ ወሊድ ፈቃድ ከክፍያ ጋር የማግኘት መብትና እንዲሁም በሌላ ጊዜም ሆኖም እንድታርፍ ካዘዘ ከክፍያ ጋር እረፍት የማግኘት መብት ስለመሆናቸው የአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 88 ድንጋጌዎች ያሳያሉ። እዲሁም አሰሪው ሰራተኛዎ ነፍሰ ጡር ከሆነችበትና ከወለደችበት ቀን ጀምሮ በአራት ወራት ውስጥ ከስራ እንዲያሰናብታት ህጉ ጥበቃ የሚያደርግ መሆኑን ከአዋጅ አንቀጽ 87/5/ድንጋጌ በግልጽ ያሳያል።

ወደ ተያዘው ጉዳይ ስንመለስ አመልካች የቅድመ ወሊድ ፈቃድ ባለወሰዱበት ሁኔታ የወለዱ ሲሆን በአዋጅ አንቀጽ 88/3/ የተጠበቀላቸውን የስልሳ ቀን የድህረ ወሊድ ፈቃድ ከክፍያ ጋር አግኝተው በቅድመ ወሊድ ጊዜ ሊጠቀሙ ይችሉ የነበረውን የሰላሳ ቀን የወሊድ ፈቃድ በህጉ የተጠበቀላቸው የድህረ ወሊድ ጊዜ ሲያልቅ አንድ ላይ በመጠቀም ላይ እያሉ ተጠሪ በህጉ የተጠበቀላቸው የድህረ ወሊድ ጊዜ በማለቁ አመልካች ስራ ላይ አልተገኙም በሚል የስራ ውልን ያቋረጠባቸው መሆኑን ክርክሩ ያሳያል። ከላይ እንደተገለጸው አንዲት ሴት በእርግዝና ምክንያት በህጉ የተጠበቀላት የቅድመ ወሊድና የድህረ ወሊድ ፈቃድ ጊዜ የሚታወቅ መሆኑን ህጉ ቢያስቀምጥም በቅድመ ወሊድ ጊዜ በህጉ የተጠበቀላትን የፈቃድ ጊዜ ሳትጠቀም ብትወልድ በቅድመ ወሊድ ጊዜ ይሰጥ የነበረው ፈቃድ ያልተጠቀመች ሴት

ሰራተኛ ይህንኑ ጊዜ በድህረ ወሊድ ጊዜ መጠቀም የምትችል መሆኑን ያለመሆኑን ግን ህጉ በግልጽ አያስቀምጥም ። ይሁን እንጂ ህጉ ከወሊድ በኋላ አንድ ሴት ሰራተኛ አራት ወር ሳይሞላት ከስራ ልትሰናበት እንደማትችል በአዋጅ አንቀጽ 87/5/ ስር የተመለከተው ድንጋጌ በህጉ ያለውን ክፍተት ለመሙላት የሚያስችል መሆኑን ተቀባይነት ያላቸው የህግ አተረጓጎም ደንቦች ያስገነዝባሉ። አንድ ልዩ ህግ አግባብነት ባለው ድንጋጌ ውስጥ ግልጽ የሆነ መፍትሄ ካላስቀመጠ ይኸው ድንጋጌ ባለበት ክፍልና ምዕራፍ ስር ያሉትን ድንጋጌዎች አስተሳሰር በማየት ተገቢውን ትርጉም መስጠት የህግ ትርጉም ደንቦች የሚፈቅዱት ጉዳይ ነው። ከዚህ አንጻር ጉዳዩን ስንመለከተው አመልካች በአዋጅ አንቀጽ 25፣27 እና 29/3/ ድንጋጌዎች አግባብ ካልሆነ በስተቀር ከወሊድ በኋላ አራት ወራት ውስጥ ከስራ ያለመባረር መብት ያላቸው መሆኑን የአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 87/5/ እና /6/ የሚያስቀምጥ በመሆኑና ተጠሪ ደግሞ ለስንበቱ ህጋዊ ምክንያት ነው በማለት የሚያቀርበው ክርክር በአዋጅ አንቀጽ 27/1/ለ/ ድንጋጌ ስር የተለመከተውን ህግ አውጪው ከወሊድ ጋር ባልተያያዘ ሁኔታ ተቀባይነት ያለውን ድንጋጌ በመጥቀስ በመሆኑና የአመልካች ከስራ መባረር ከዲ.ሲ.ፕሊን ወይም ከቅኝ ስርዓት ጋር የተያያዘ ስለመሆኑ ባላስረዳበት ክርክሩ የህግ መሰረት የሌለው ነው። የስር ፍርድ ቤቶች በህጉ ያለውን ክፍተት በማየት ተገቢውን የህግ አተረጓጎም በመከተል ለጉዳዩ በአዋጅ አንቀጽ 87/5/የተመለከተውን ጥበቃ ተግባራዊ ማድረግ ሲገባቸው ለጉዳዩ ቀጥተኛ ተፈጻሚነት የሌለውን የአዋጅ አንቀጽ 88/4/ ድንጋጌን መሰረት በማድረግ መወሰናቸው ተቀባይነት ሊሰጠው የሚገባው የህግ ትርጉም አተገባበር ሆኖ አልተገኘም። ቀጥሎ መታየት ያለበት ውጤቱ ነው። የስራ ውል የተቋረጠበት አግባብ ከህግ ውጭ ነው ከተባለ ውጤቱ በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 42 እና ተከታይ ድንጋጌዎች መሰረት የሚወስን ይሆናል። አመልካች በስር ፍርድ ቤት የጠየቁት የተለያዩ ክፍያዎች ተከፍሏቸው እንዲሰናበቱ ነው። በመሆኑም በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 35/1/ለ/ መሠረት የሁለት ወር ደመወዝ፣ ክፍያ ለዘገየበት ደግሞ በአዋጅ አንቀጽ 38 መሠረት የሁለት ወር ደመወዝ፣ በአዋጅ አንቀጽ 43/4/ ደግሞ ካሳ በህጉ በተቀመጡት ስሌቶች መሠረት አመልካች ሊከፍሏቸው ይገባል። በሌላ በኩል አመልካች የዓመት እረፍት የጠየቁ በመሆኑና ተጠሪ ደግሞ አመልካች የወሰዱ ስለመሆኑ ገልጾ የሚከራከር በመሆኑ አመልካች የአመት እረፍት ያልተጠቀሙ መሆን ያለመሆኑ በፍሬ ነገር ደረጃ ተጣርቶ እንዲወሰን ማድረግ ተገቢ ሆኖ ተገኝቷል። ሌላው አመልካች የጠየቁት የዳኝነት ጥያቄ ያልተከፈላቸው ደመወዝ ነው። ሆኖም ይህ ክፍያ ከድህረ ወሊድ ፍቃድ መጠናቀቅ በኋላ ለነበረው ጊዜ ስራ ስላልሰሩ በአዋጅ አንቀጽ 377/96 አንቀጽ 54 መሠረት እንዲከፈላቸው ማድረግ ሕጋዊ ሆኖ አልተገኘም። በመሆኑም በዚህ ረገድ የተጠየቀው ክፍያ ህጋዊ ሆኖ አልተገኘም። በእነዚህ ሁሉ ምክንያቶች ተከታዩን ወስነናል።

ው ሳ ኔ

1. በጎንደር ከተማ ወረዳ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 0122481 በ16/06/2007 ዓ.ም ተሰጥቶ በሰሜን ጎንደር ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 0123818 በ30/06/2007 ዓ.ም በክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 46890 በ18/02/2008 ዓ.ም የጸናው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. አመልካች ተጠሪን ያሰናበተው ከሕግ ውጪ ነው ብለናል። በመሆኑም ተጠሪ ለአመልካች በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 35/1/ለ/ መሠረት የሁለት ወር ደመወዝ፣ በአዋጅ አንቀጽ 43/4/ሀ/ ደግሞ ካሳ እና በአንቀጽ 39 እና 40 መሠረት

ደግሞ የአገልግሎት ክፍያ በህጉ በተቀመጡት ስሌቶች መሠረት ሊከፈሏቸው ይገባል ብለናል። የአመት እረፍትን በተመለከተ ግን አመልካች የወሰዱ መሆን ያለመሆኑ በፍሬ ነገር ደረጃ ተጣርቶ እንዲወሰን ማድረጉ ተገቢ ሆኖ ስለተገኘ በዚህ ረገድ የጎንደር ከተማ ወረዳ ፍርድ ቤት ጉዳዩን አጣርቶ እንዲወሰን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 343/1/ መሠረት መልሰን ልክንለታል። ይፃፍ።

- 3. ከድህረ ወሊድ ፈቃድ በኋላ ላለው ጊዜ አመልካች የሚከፈላቸው ደመወዝ የለም ብለናል።
- 4. የሰበር ክርክር ወጪና ኪሳራን ግራ ቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል። መዝገቡ ተዘግቷል ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።